

Η ΓΣ του τμ. Αττικής του ΣΑΔΑΣ ΠΕΑ ΤΗΝ 15.09.2011

κάνει αποδεκτές τις διαπιστώσεις και τις κατευθύνσεις της εισήγησης:

Σχετικά με τον νέο τρόπο έκδοσης Αδειών Δόμησης και ελέγχου κατασκευών καθώς και με την θεσμοθέτηση μορφολογικών κανόνων δόμησης

που έχουν ως εξής:

Μέσα στην περίοδο βαθιάς οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, που βιώνουμε το τελευταίο διάστημα και σε συνέχεια των αλλαγών που επιβάλλονται από την κυβέρνηση και την Τρόικα με στόχο τη μετατροπή της Ελλάδας σε παράδεισο για το Κεφάλαιο (και κόλαση για τους εργαζόμενους), το Υπουργείο ΠΕΚΑ με τη συμβολή του ΤΕΕ φέρνει ως πρόταση, το νέο νομοσχέδιο αλλαγής του τρόπου έκδοσης των οικοδομικών αδειών όπως τον γνωρίζαμε ως σήμερα. Με αλλαγές που οι κύριοι άξονες αφορούν την ιδιωτικοποίηση των πολεοδομικών υπηρεσιών της χώρας μέσω της αναδιάρθρωσής τους στο πλαίσιο του Καλλικράτη, τη διάλυση των ενιαίων επαγγελματικών και άρα και εργασιακών δικαιωμάτων με την ίδρυση μητρώου που θα περιλαμβάνει τα «ειδικά επαγγελματικά δικαιώματα» των μηχανικών και τη διαμόρφωση ενός νέου τοπίου στην άσκηση του επαγγέλματος, στο οποίο θα κυριαρχούν λίγες ισχυρές τεχνικές εταιρείες και μελετητικά γραφεία ενώ οι υπόλοιποι καλούμαστε να γίνουμε μισθωτοί με εργασιακές συνθήκες 19ου αιώνα.

Από την άλλη μεριά με την θεσμοθέτηση μορφολογικών κανόνων δόμησης, απαξιώνεται ο ρόλος του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Με επιχειρηματολογία που βασίζεται σε μια δήθεν ανάλυση της παραγωγής του δομημένου χώρου στην μεταπολεμική Ελλάδα επιπέδου «Σκέφτομαι και Γράφω» ευαγγελίζεται την βελτίωση της οικιστικής ανάπτυξης μέσω μορφολογικών κανόνων του τύπου «κάντο μόνος σου».

Αναγνωρίζοντας τόσο την προβληματική και εξευτελιστική κατάσταση στην σημερινή διαδικασία έκδοσης των οικοδομικών αδειών, όσο και την τερατώδη οικιστική ανάπτυξη των οικισμών και της υπαίθρου γενικότερα, δεν μπορούμε ωστόσο να συναινέσουμε στην λαϊκίστικη εκμετάλλευση τους που στοχεύει στην εφαρμογή μιας νομοθεσίας εφελκυστικού για μια μεγάλη οπισθοδρόμηση στον τρόπο άσκησης του επαγγέλματος αλλά και στην παραγωγή του δομημένου χώρου καθεαυτού.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Πιο συγκεκριμένα, με το νομοθέτημα αυτό, το ΥΠΕΚΑ, προβλέπει διχοτόμηση της διαδικασίας έκδοσης οικοδομικών αδειών σε δύο φάσεις. Σε πρώτη φάση εκδίδεται η Έγκριση Δόμησης, όπου ο φορέας ελέγχου παραμένει το Δημόσιο, με την νέα μορφή Πολεοδομικών Γραφείων (Υπηρεσία Δόμησης) που θα υπάγονται στους Δήμους. Στη φάση αυτή, θα ελέγχονται το Τοπογραφικό Διάγραμμα, το Διάγραμμα Κάλυψης καθώς και τα απαιτούμενα έγγραφα (αιτήσεις, αμοιβές κλπ.). Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι πρόκειται για ένα νέο τοπογραφικό διάγραμμα (με εξάρτηση του περιγράμματος του οικοπέδου και της οικοδομής από το ισχύον κρατικό σύστημα συντεταγμένων) και ένα νέο διάγραμμα κάλυψης που περιλαμβάνει τρισδιάστατη απεικόνιση και ημιτελείς κατόψεις και όψεις! Υπό αυτή την έννοια είναι ένα ερώτημα το αν και κατά πόσο θα διευκολύνεται ο μελετητής. Σε δεύτερη φάση θα εκδίδεται άμεσα η Άδεια Δόμησης μετά από απλό έλεγχο πληρότητας του φακέλου. Οι μελετητές μηχανικοί οφείλουν να δηλώσουν υπεύθυνα ότι οι μελέτες συντάχθηκαν σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους και το Διάγραμμα Κάλυψης της Έγκρισης Δόμησης, χωρίς να απαιτείται ο ουσιαστικός έλεγχος από τις Υπηρεσίες Δόμησης.

Εν συνεχεία, για τη διαδικασία ελέγχου της κατασκευής, συγκροτείται ένας νέος σώμα ιδιωτών μηχανικών, που θα λειτουργούν ως Ελεγκτές Δόμησης (με το πρότυπο των Ενεργειακών Επιθεωρητών), καθώς και ενός Μητρώου Μηχανικών όπου και θα εντάσσονται. Οι Ελεγκτές Δόμησης, που θα επιλέγονται τυχαία από το μητρώο, θα διενεργούν ελέγχους σε τρεις κρίσιμες φάσεις κάθε νέας κατασκευής, για την πιστή

εφαρμογή των μελετών της Άδειας Δόμησης. Το κόστος των αμοιβών των Ελεγκτών Δόμησης, αν και δεν είναι σαφές στο κείμενο του Νομοσχεδίου, είναι βέβαιο ότι θα βαραίνει τους ιδιοκτήτες – εργοδότες. Αυτή είναι άλλωστε και η ευρύτερη λογική της κυβέρνησης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου: εφόσον οι φόροι που πληρώνουμε θα πηγαίνουν κατευθείαν στους διεθνείς τοκογλύφους, κάθε κρατική υπηρεσία – ακόμα και ελεγκτική – θα πρέπει να την ξαναπληρώνουμε.

Το ΥΠΕΚΑ και το ΤΕΕ, μέσω του συγκεκριμένου νόμου, ευαγγελίζονται αλλαγές, που θα λειτουργήσουν προς όφελος του πολίτη (μείωση του χρόνου έκδοσης άδειας και της γραφειοκρατίας, περιορισμός της δυνατότητας αυθαιρεσίας, εισαγωγή της ψηφιακής τεχνολογίας, κá). Χωρίς να παραβλέπουμε το γεγονός ότι μια σειρά από επιμέρους προτάσεις, αν και όταν εφαρμοστούν, ενδεχομένως να αντιμετωπίσουν υπαρκτά προβλήματα των πολεοδομικών διαδικασιών (ψηφιοποίηση αρχείων, σύνδεση τοπογραφικών με το Κτηματολόγιο, αυτεπάγγελτη αναζήτηση δικαιολογητικών από τις δημόσιες αρχές, ουσιαστικός έλεγχος επί της κατασκευής, κλπ.), δεν θεωρούμε ότι αυτά είναι ο βασικός στόχος του Νομοσχεδίου. Στην πράξη, με γνώμονα τις κεντρικές κυβερνητικές επιλογές (με ή χωρίς τις εντολές της Τρόικας) γίνεται φανερό ότι ο νόμος αυτός έρχεται ως συνέχεια της πολιτικής περιστολής του Δημοσίου Τομέα και της σταδιακής αντικατάστασης του από τον ιδιωτικό. Τελικά η κυβέρνηση προκειμένου να περιορίσει τις αναγκαίες θέσεις εργασίας στο Δημόσιο, απεμπολεί το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης ελέγχου και έγκρισης των μελετών, μεταθέτοντάς την στο μελετητή και φορτώνει το οικονομικό βάρος των αμοιβών των ελέγχων, στον πολίτη.

ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Οι εργασίες δόμησης θα ελέγχονται από τους ιδιώτες μηχανικούς που θα έχουν την ιδιότητα του Ελεγκτή Δόμησης. Η ιδιότητα αυτή δεν ενσωματώνεται στα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών, αλλά αντιθέτως αποτελεί επιπλέον «ειδικό» επαγγελματικό δικαίωμα, η απόκτηση του οποίου θα γίνεται υπό προϋποθέσεις. Οι υποψήφιοι Ελεγκτές Δόμησης εφόσον έχουν παρακολουθήσει – προφανώς επί πληρωμή – εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα (ΑΕΙ, ΤΕΙ) ή άλλο πιστοποιημένο κέντρο κατάρτισης (ακόμα και ιδιωτικά ΙΕΚ θα μπορούν να πιστοποιηθούν) και επιτύχουν σε εξετάσεις του θα διοργανώνει το ΤΕΕ, θα αποκτούν την Άδεια Ελεγκτή Δόμησης, η οποία μάλιστα ισχύει μόνο για τέσσερα χρόνια (!;!).

Παρατηρείται ότι όπως και στην περίπτωση των Ενεργειακών Επιθεωρητών, τα «ειδικά επαγγελματικά δικαιώματα» που δημιουργούνται εντός του γενικότερου επιστημονικού αντικειμένου ανεξαρτητοποιούνται από τα μέχρι τώρα ενιαία επαγγελματικά και εργασιακά δικαιώματα των μηχανικών, χωρίς καν οι ιδιότητες αυτές να προαπαιτούν κάποια επιπλέον επιστημονική κατάρτιση! Για παράδειγμα ένας μηχανικός μπορεί να εκπονήσει και να υπογράψει Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης, αλλά δεν μπορεί να εκδώσει Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίου. Στο ίδιο πνεύμα, ένας αρχιτέκτονας θα μπορεί να εκπονήσει και να υπογράψει μια πλήρη Αρχιτεκτονική Μελέτη καθώς να αναλάβει την επίβλεψη του έργου αλλά δεν θα μπορεί να ελέγξει την εφαρμογή μιας άλλης αρχιτεκτονικής μελέτης (!) χωρίς να έχει παρακολουθήσει εξειδικευμένο σεμινάριο!!!

Το ΤΕΕ, εκφράζοντας με συνέπεια τα συμφέροντα των εργοδοτών και των μεγαλοεργολάβων, σταθερά επιχειρεί τη διάσπαση των επαγγελματικών και εργασιακών δικαιωμάτων των μηχανικών που πηγάζουν από τα ενιαία πτυχία των πολυτεχνικών σχολών. Με τη δημιουργία Μητρώου Μηχανικών όπου θα καταγράφονται εξατομικευμένα «ειδικά επαγγελματικά δικαιώματα» – όπως η άδεια Ενεργειακού Επιθεωρητή, η άδεια Ελεγκτή Δόμησης και ο κατάλογος σίγουρα θα έχει και συνέχεια – δημιουργείται ένα τοπίο κατακερματισμένων επαγγελματικών και εργασιακών δικαιωμάτων στη λογική plug-in που θα προσθέτονται σε έναν βασικό πυρήνα με την απόκτηση επιπλέον τίτλων σπουδών (από μεταπτυχιακά, έως ταχύρυθμα σεμινάρια). Δεν είναι τυχαίο ότι σε αυτή την κατεύθυνση άλλωστε κινείται και ο νόμος πλαίσιο της Διαμαντοπούλου που επιχειρεί την καταστροφή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Σε ένα τέτοιο τοπίο συμπιέζονται οι αποδοχές των εργαζόμενων μηχανικών οι οποίοι θα αδυνατούν να διεκδικήσουν συλλογικά τα δικαιώματά τους. Επιπλέον, καθώς οι εργαζόμενοι μηχανικοί θα καλούνται ουσιαστικά να συμπληρώνουν μόνοι τους έναν φάκελο προσόντων που θα αντικαταστήσει τα σημερινά επαγγελματικά τους δικαιώματα, θα πρέπει επιπροσθέτως κάθε φορά να πληρώνουν το κάθε λογής κέντρο σπουδών για την απόκτηση της πολυπόθητης κατάρτισης.

Το ΤΕΕ κατόρθωσε να αναδειχθεί σε ρυθμιστή την νέας κατάστασης αποκαλύπτοντας ταυτόχρονα ξεκάθαρα το ρόλο του ενάντια στα συμφέροντα των εργαζόμενων μηχανικών. Κατάφερε δε να επωφελείται διπλά και τριπλά από τη νέα υπό διαμόρφωση κατάσταση σε βάρος μας: και θα τηρεί το Μητρώο και θα διοργανώνει τις εξετάσεις (εισπράττοντας εξέταστρα;) και θα διοργανώνει και τα σεμινάρια (εισπράττοντας δίδακτρα βλ. ΙΕΚΕΜ – ΤΕΕ) και θα πουλάει και τα απαραίτητα λογισμικά (βλ. λογισμικό ΚΕΝΑΚ). Αυτό ακριβώς είναι που λένε οι αγγλοσάξονες win – win situation.

Η ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΠΑΕ ΣΕ "ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ"

Οι Επιτροπές Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ), αντί να καταργηθούν αντικαθίστανται από τα «Συμβούλια Αρχιτεκτονικής» (ΣΑ), τα οποία αναλαμβάνουν επί της ουσίας όλες τις αρμοδιότητές τους. Δύο σημεία αξίζει εδώ να τονίσουμε. Η αναβάθμιση αυτού του οργάνου σε ότι αφορά τα πρόσωπα σε σχέση με τις ΕΠΑΕ, ενδέχεται να το καταστήσει πιο άκαμπτο, με ότι αυτό σημαίνει για την άσκηση του επαγγέλματος. Από την άλλη το γεγονός ότι οι αρχιτέκτονες ιδιώτες μελετητές που θα γίνονται μέλη των συμβουλίων αυτών θα προκύπτουν από κλήρωση στο πλαίσιο ενός μητρώου στο οποίο θα έχουν πρόσβαση όλοι όσοι πληρούν κάποια κριτήρια και δεν θα ορίζονται από τους Συλλόγους Αρχιτεκτόνων, μπορεί να χτυπήσει κάποια δίκτυα εξυπηρέτησης πελατειακών σχέσεων.

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ

Σύμφωνα με την επιεικώς αφελή επιχειρηματολογία του ΥΠΕΚΑ, η απαξίωση του φυσικού τοπίου και του δομημένου περιβάλλοντος οφείλεται στους... ενιαίους όρους δόμησης που ισχύουν σε όλη την Ελλάδα. Έτσι αποφασίζεται η θεσμοθέτηση ειδικών μορφολογικών κανόνων οι οποίοι θα αφορούν την κάθε περιοχή ξεχωριστά.

Στην ανάλυση του ΥΠΕΚΑ λάμπουν... δια της απουσίας τους οι βασικοί κοινωνικοί, οικονομικοί, διοικητικοί και πολιτισμικοί παράγοντες που κατ' εξοχήν ευθύνονται για την απαξίωση τόσο του φυσικού όσο και του οικιστικού τοπίου. Χωρίς να χρειάζεται να επεκταθούμε επί των θεμάτων αυτών, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τον ρόλο του σκόπιμα απορρυθμισμένου τοπίου που επικρατεί από το 1960 και μετά στην κατασκευή. Ένα τοπίο που ανέδειξε τον κάθε καιροσκόπο σε εργολάβο/μελετητή/κατασκευαστή/τα κάνω όλα και συμφέρω με το κλειδί στο χέρι κλπ. Όπως επίσης δεν μπορεί να παραβλεφθεί και η επιλεκτική εφαρμογή της πολεοδομικής νομοθεσίας που για όποιον έχει αρκετό χρήμα και αρκετό θράσος δεν ισχύουν ούτε όροι δόμησης, ούτε αιγιαλός, ούτε δάσος, ούτε ζώνες προστασίας.

Από την μεριά του ΥΠΕΚΑ ευαγγελίζεται πως με την εφαρμογή ειδικών μορφολογικών κανόνων θα βελτιωθεί σημαντικά το δομημένο καθώς και το φυσικό περιβάλλον. Η νέα παραγωγή κτιρίων στην περιφέρεια θα αποτελεί δημιουργική συνέχεια του τοπικού πολιτισμού και όχι αρνητική τομή (sic). Αγνοεί μάλλον το ΥΠΕΚΑ πως η συνθετική ένταξη είναι βασικό αντικείμενο εκπαίδευσης εντός των αρχιτεκτονικών σχολών με διακριτά ρεύματα σκέψης. Είναι σαφές πως με την καθιέρωση ενός τσελεμεντέ μορφολογικών συνταγών όχι μόνο δεν επιτυγχάνεται δημιουργική συνέχεια στο οικιστικό τοπίο, αλλά αντιθέτως διακινδυνεύεται η ιστορική-αισθητική σύγχυση που προκαλεί η στείρα αντιγραφή του παραδοσιακού αρχιτεκτονικού λεξιλογίου στην σύγχρονη κατασκευή.

Στο περιβάλλον που προδιαγράφεται γενικά στην άσκηση του επαγγέλματος και στην απορύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των εργασιακών δικαιωμάτων, η πρωτοβουλία αυτή συμβάλλει στην ελαχιστοποίηση του κόστους εκπόνησης της αρχιτεκτονικής μελέτης ή οποία θα μπορεί να εκπονείται όλο

και πιο φθηνά, όλο και πιο γρήγορα και από πληθώρα αναλώσιμων ημικπαιδευμένων. Στον βωμό αυτό θυσιάζεται τόσο το φυσικό τοπίο (fast track αλλά με κεραμίδι) όσο και το δομημένο περιβάλλον μέσω της απαξίωση του κοινωνικού ρόλου του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού.

ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η πολυνομία και η ασάφεια που χαρακτηρίζει την πολεοδομική νομοθεσία, εκτός από την σύγχυση που δημιούργησαν στην άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα, επέτρεψαν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη σχέσεων διαφθοράς στις πολεοδομίες. Ωστόσο, η έγκριση των μελετών από τον αρμόδιο ελεγκτή κατοχύρωνε τον μελετητή μηχανικό για την νομιμότητα της μελέτης, ένα είδος συναποδοχής από τα δύο εμπλεκόμενα μέρη (πολεοδομία και μελετητής) της ερμηνείας του νόμου. Με την κατάργηση του ελέγχου των μελετών για την έκδοση της άδειας δόμησης, η διαδικασία επιταχύνεται μεν, όμως την ευθύνη για την νομιμότητα των μελετών την αναλαμβάνει ολόκληρη ο μηχανικός.

Και ενώ η απλοποίηση της πολεοδομικής νομοθεσίας (μέσω π.χ. διαρκούς κωδικοποίησης) θα έπρεπε να είναι πρώτη προτεραιότητα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και της παρανομίας, αντιθέτως παραπέμπεται στις καλένδες και στην θέση της προβλέπεται η δημιουργία ... διαδραστικής διαδικτυακής πύλης ενημέρωσης σχετικά με την πολεοδομική νομοθεσία (τώρα μάλιστα).

Επιπλέον, παραμένει ανοιχτό το θέμα της διαφθοράς καθώς η αντιμετώπιση ή η επέκταση της επαφίεται στους ιδιώτες μηχανικούς ενώ η πολιτεία νίπτει τας χείρας της. Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι Ελεγκτές Δόμησης θα είναι αναλώσιμοι, καθώς θα έχουν τετραετή θητεία και θα αποτελούν τη βάση μιας διοικητικής πυραμίδας που θα περιλαμβάνει δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια όργανα ελέγχου. Το νέο καθεστώς το πιο πιθανό είναι ότι θα διευκολύνει την πλήρη ασυδοσία των νέων επενδυτικών σχημάτων που θα δραστηριοποιηθούν μεσοπρόθεσμα στην κατασκευή, όσων τα έργα δεν θα καταφέρουν να ενταχθούν επισήμως σε ρύθμιση τύπου fast track.

Τελικά διαμορφώνεται ένα νέο τοπίο άσκησης του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα. Οι μελετητές αναλαμβάνουν αυξημένες ευθύνες ενώ ταυτόχρονα βρίσκονται εκτεθειμένοι στις πιέσεις των εργοδοτών για παρατυπίες. Ταυτόχρονα, οι μελετητικές απαιτήσεις διαρκώς αυξάνονται ενώ καταργείται και ο κώδικας ελαχίστων αμοιβών. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη η επιβίωση των μικρών τεχνικών γραφείων και των αυτοαπασχολούμενων καθώς τα μεγάλα γραφεία θα μπορούν να είναι πιο ανταγωνιστικά έχοντας κατορθώσει να συμπιέσουν τις αποδοχές των εργαζόμενων. Και αν υποθέσουμε πως ο αυτοαπασχολούμενος μπορεί κάπως να αντισταθεί στις απαιτήσεις του πελάτη για παρατυπίες, είναι αμφίβολο αν ο υπάλληλος θα αρνηθεί την υπογραφή στον εργοδότη του υπό την απειλή της απόλυσης.

Το προεδρείο της Γενικής Συνέλευσης

Μελανίτου Άννα

Μαούνης Αντώνης

Μασούρας Κωστής